

บทที่ 1

ที่มาและความสำคัญ

ประชาคมอาเซียน (ASEAN Community) หรือเดิมคือสมาคมแห่งประชาชาติเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ หรือ อาเซียน (Association of Southeast Asian Nation: ASEAN) ได้ก่อตั้งขึ้น โดยการลงนามปฏิญญาสมาคมแห่งประชาชาติเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (ASEAN Declaration) ในปี พ.ศ. 2510 ด้วยแนวคิดที่จะรวมประเทศทั้งหมดในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เข้าด้วยกัน เพื่อส่งเสริมความเข้าใจอันดีต่อกันระหว่างประเทศในภูมิภาค อำนวยความสะดวกซึ่งสันติภาพเสถียรภาพ และความมั่นคงปลอดภัยทางการเมือง สร้างสรรค์ความเจริญทางด้านเศรษฐกิจ การพัฒนาสังคมและวัฒนธรรม การกีดกันที่อยู่ดี บนพื้นฐานของความเสมอภาคและผลประโยชน์ร่วมกัน (ขจิต จิตเสวี. 2552)

อาเซียนมีประเทศสมาชิกรวม 10 ประเทศ โดยเรียงตามการเข้าร่วมสมาคมอาเซียน ประเทศสมาชิกก่อตั้ง 5 ประเทศ ได้แก่ อินโดนีเซีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ และไทย เมื่อวันที่ 8 สิงหาคม ค.ศ. 1967 ต่อมาประเทศบรูไนเข้าเป็นสมาชิกลำดับที่ 6 ในวันที่ 7 มกราคม ค.ศ. 1984 ประเทศเวียดนามเข้าเป็นสมาชิกลำดับที่ 7 เมื่อวันที่ 28 กรกฎาคม ค.ศ. 1995 ประเทศลาว และพม่าเข้าเป็นสมาชิกลำดับที่ 8 และ 9 เมื่อวันที่ 23 กรกฎาคม ค.ศ. 1997 และประเทศกัมพูชาเข้าเป็นสมาชิกลำดับที่ 10 เมื่อวันที่ 3 เมษายน ค.ศ. 1999 ตามลำดับ โดยความร่วมมือในอาเซียนนั้นสามารถแบ่งได้ เป็น 2 ด้านหลัก คือ (1) ความร่วมมือด้านการเมืองและความมั่นคงของอาเซียน (2) ด้านเศรษฐกิจ และความร่วมมือเฉพาะด้าน คือความร่วมมือที่เกี่ยวกับการเสริมสร้างสภาพชีวิตความเป็นอยู่ของประชากรในภูมิภาคให้มีมาตรฐานการดำรงชีวิตที่ดี รวมทั้งส่งเสริมและรักษาเอกลักษณ์ประเพณีและวัฒนธรรม

ในปี 2015 อาเซียน (ASEAN) ได้มีแผนการดำเนินงานที่จะจะมีการจัดตั้งประชาคมอาเซียน 2015 (ASEAN Community 2015) ขึ้น โดยมี 3 เสาหลักของอาเซียนเป็นหลักในการ

ดำเนินงาน คือ เสถียรภาพเศรษฐกิจ เสถียรภาพการเมืองและความมั่นคง และเสถียรภาพสังคม และวัฒนธรรม โดยจะเห็นได้ว่าการขยายความร่วมมือจากที่มีอยู่เดิม 2 ด้าน คือด้านเศรษฐกิจ ด้านความมั่นคง โดยได้เพิ่มความร่วมมือในด้านสังคมและวัฒนธรรม และวางแผนพัฒนาความร่วมมือกันระหว่างประเทศสมาชิกในระดับที่สูงขึ้นอีกด้วย ซึ่งในแต่ละด้านก็มีเป้าหมายและวัตถุประสงค์ในการดำเนินงานเมื่อเข้าร่วมเป็นประชาคมอาเซียน ดังนี้

- ด้านความการเมืองและความมั่นคงมีวัตถุประสงค์ที่จะทำให้ประเทศในภูมิภาคอยู่อย่างสันติสุข แก้ไขปัญหาภายในภูมิภาคโดยสันติวิธี และยึดมั่นในหลักความมั่นคงรอบด้านเช่น เพิ่มศักยภาพในการแก้ปัญหาข้อพิพาทในภูมิภาค กำหนดมาตรการการป้องกัน การเกิดข้อพิพาท เป็นต้น
- ในด้านเศรษฐกิจมีวัตถุประสงค์ที่จะให้ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มีความมั่นคง มั่งคั่ง และสามารถแข่งขันกับภูมิภาคอื่นๆ ได้ เช่นมุ่งให้เกิดการไหลเวียนอย่างเสรีของสินค้า มุ่งจัดให้อาเซียนเป็นตลาดเดียวและเป็นฐานการผลิต ให้ความช่วยเหลือแก่ประเทศสมาชิกลดระดับช่องว่างการพัฒนาและเข้าร่วมในกระบวนการรวมตัวทางเศรษฐกิจ อีกทั้งส่งเสริมความร่วมมือในนโยบายการเงินและเศรษฐกิจมหภาค ตลาดการเงิน และตลาดเงินทุน การประกันภัย และภาษีอากร อีกทั้งการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและการคมนาคม การบูรณาการความร่วมมือด้านกฎหมาย ความร่วมมือด้านการเกษตร พลังงาน การท่องเที่ยว พัฒนาฝีมือแรงงาน เป็นต้น
- ด้านสังคมและวัฒนธรรม โดยมีเป้าหมายให้ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เป็นสังคมที่เอื้ออาทร และมีความมั่นคงทางสังคม ประชากรมีสุขภาพความเป็นอยู่ที่ดี ได้รับการพัฒนาทุกด้าน โดยการยกระดับคุณภาพชีวิตประชากร ส่งเสริมการสร้างอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมอาเซียน ทั้งนี้ก็จะรวมถึงการพัฒนาสังคม ยกกระดับความเป็นอยู่ของผู้ด้อยโอกาส การพัฒนาฝึกอบรม การศึกษาระดับพื้นฐานและระดับสูง การสร้างงาน การพัฒนาทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และการพัฒนาด้านสาธารณสุข การจัดการปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม เป็นต้น

ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community)

จากเสาหลักทั้ง 3 เสาหลักของประชาคมอาเซียน เสาหลักที่โดดเด่นก็คือเสาหลักประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน เนื่องจากเป็นด้านที่มีการพัฒนาความร่วมมือมาอย่างต่อเนื่องตั้งแต่เริ่มก่อตั้งอาเซียน (ASEAN: สมาคมแห่งประชาชาติเอเชียตะวันออกเฉียงใต้) การทำข้อตกลงต่างๆ ด้านเศรษฐกิจร่วมกันระหว่างประเทศสมาชิกในอาเซียน และการดำเนินงานที่ต่อเนื่องจนถึงปัจจุบัน

สำหรับเสาหลักการจัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน(ASEAN Economic Community หรือ AEC) ภายในปี 2558 เพื่อให้อาเซียนมีการย้ายสินค้า บริการ การลงทุน แรงงานฝีมืออย่างเสรี และเงินทุนที่เสรีขึ้น โดยในปี 2550 อาเซียนได้จัดทำพิมพ์เขียวเพื่อจัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC Blueprint) เป็นแผนบูรณาการงานด้านเศรษฐกิจให้เป็นภาพรวมในการมุ่งไปสู่ AEC ซึ่งประกอบด้วยแผนงานเศรษฐกิจในด้านต่างๆ จนบรรลุเป้าหมายในปี 2558 รวมทั้งการให้ความยืดหยุ่นตามที่ประเทศสมาชิกได้ตกลงกันล่วงหน้า และเพื่อสร้างพันธสัญญาาระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียน อาเซียนได้กำหนดยุทธศาสตร์การก้าวไปสู่ประชาคมอาเซียนที่สำคัญดังนี้ 1. การเป็นตลาดและฐานการผลิตเดียวกัน 2. การเป็นภูมิภาคที่มีขีดความสามารถในการแข่งขันสูง 3. การเป็นภูมิภาคที่มีการพัฒนาทางเศรษฐกิจที่เท่าเทียมกัน และ 4. การเป็นภูมิภาคที่มีการบูรณาการเข้ากับเศรษฐกิจโลก (AEC FACT BOOK.กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์ , มีนาคม 2555)

ทั้งนี้ในด้านการเป็นตลาดและการเป็นฐานการผลิตเดียวกันจะเป็นยุทธศาสตร์สำคัญของการจัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ซึ่งจะทำให้อาเซียนมีความสามารถในการแข่งขันสูงขึ้น โดยอาเซียนได้กำหนดกลไกและมาตรการใหม่ๆ ที่จะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินมาตรการด้านเศรษฐกิจที่มีอยู่แล้ว เเร่งรัดการรวมกลุ่มเศรษฐกิจในสาขาที่มีความสำคัญลำดับแรก อำนวยความสะดวกการเคลื่อนย้ายบุคคลแรงงานฝีมือและผู้เชี่ยวชาญ และเสริมสร้างความเข้มแข็งของสถาบันในอาเซียน โดยการเป็นตลาดและฐานการผลิตเดียวกันเดียวกันของอาเซียน มี 5 องค์ประกอบหลักคือ (1) การเคลื่อนย้ายสินค้าเสรี (2) การเคลื่อนย้ายบริการเสรี (3) การเคลื่อนย้ายการลงทุน

เสรี (4) การเคลื่อนย้ายเงินทุนเสรีเสรีขึ้น และ (5) การเคลื่อนย้ายแรงงานฝีมือเสรี โดยประเทศสมาชิกได้ร่วมกันดำเนินมาตรการต่างๆ ที่จะช่วยเพิ่มขีดความสามารถแข่งขันของอาเซียน ได้แก่ ยกเลิกภาษีศุลกากรให้หมดไป ทบอยยกเลิกอุปสรรคทางการค้าที่มีไขว่ไขว่ ปรับปรุงประสานพิธีการด้านศุลกากรให้เป็นมาตรฐานเดียวกันและง่ายขึ้น ซึ่งจะช่วยลดต้นทุนทางธุรกรรม เคลื่อนย้ายแรงงานฝีมือเสรี นักลงทุนอาเซียนสามารถลงทุนได้อย่างเสรีในสาขาอุตสาหกรรมและบริการที่ประเทศสมาชิกอาเซียนเปิดให้ เป็นต้นโดยมีการวางยุทธศาสตร์การเป็นตลาดและฐานการผลิตเดียวกัน เช่น การอำนวยความสะดวกทางการค้าในอาเซียน การลด/ยกเลิกภาษีศุลกากรในอาเซียน การปรับปรุงความโปร่งใสทางการค้า การพัฒนาศุลกากรอาเซียนให้ทันสมัย ระบบศุลกากรอิเล็กทรอนิกส์ ณ จุดเดียวของอาเซียน (ASEAN Single Window : ASW) เชื่อมโยงระบบบูรณาการระหว่างหน่วยงานภาครัฐและผู้ใช้ อาทิ ผู้ประกอบธุรกรรมทางธุรกิจ และผู้ให้บริการด้านขนส่งและโลจิสติกส์ เป็นต้น

การสื่อสารกับการเตรียมความพร้อมเข้าสู่เขตเศรษฐกิจเสรีอาเซียน ปี 2558

ทั้งนี้ประเทศไทยซึ่งเป็นหนึ่งในประเทศสมาชิกของอาเซียนและเป็นประเทศที่มีส่วนร่วมในการวางแผนการก่อตั้งประชาคมอาเซียนด้วยนั้น ในการเข้าร่วมเป็นส่วนหนึ่งของประชาคมอาเซียน ประเทศไทยจึงจำเป็นต้องมีการเตรียมความพร้อมในทุกๆ ภาคส่วนของประเทศไม่เพียงแต่เฉพาะภาครัฐหรือภาคเอกชนเท่านั้น แต่ยังรวมถึงภาคสังคมและภาคประชาชนที่จะต้องเตรียมความพร้อมและพัฒนาไปพร้อมๆ กันด้วยเนื่องจากการพัฒนาประเทศเพื่อก้าวเข้าสู่การเข้าร่วมประชาคมอาเซียนนั้นจะต้องอาศัยความร่วมมือของทุกภาคส่วนเพื่อให้เกิดศักยภาพและประสิทธิภาพมากที่สุด โดยเฉพาะในส่วนของภาคประชาชนนี้ถือได้เป็นกลไกและเป็นทรัพยากรที่สำคัญในการที่จะมีส่วนช่วยในการส่งเสริมและพัฒนาสังคมและประเทศ เพื่อให้ในปี 2558 เมื่อมีการเข้าร่วมเป็นประชาคมอาเซียน ประเทศไทยจะมีความพร้อมที่จะสามารถพัฒนาประเทศต่อยอดจากความร่วมมือภายใต้สามเสาหลักของประชาคมอาเซียนได้

อนึ่งในการเตรียมความพร้อมในการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนนั้น การสื่อสารก็เป็นส่วนหนึ่งที่จะมีบทบาทในการช่วยเตรียมความพร้อม เนื่องจากการสื่อสารจะทำให้เกิด

กระบวนการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารหรือส่งข้อมูลข่าวสาร จากแหล่งสาร/ผู้ส่งสาร ที่ไม่ว่าจะเป็น จากองค์กร หน่วยงาน หรือบุคคล และส่งสารผ่านสื่อหรือช่องทางต่าง ๆ ไปยังผู้รับสาร ทั้งช่องทางผ่านสื่อมวลชนอย่าง โทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์ หนังสือ เป็นต้น ผ่านทางสื่อใหม่อย่าง อินเทอร์เน็ต หรือสื่อกิจกรรม และสื่อบุคคล ทั้งนี้ก็เพื่อให้ข้อมูลข่าวสาร เพื่อสร้างความเข้าใจ ร่วมกันในการเข้าร่วมประชาคมอาเซียน และเตรียมความพร้อมในการเข้าร่วมเป็นส่วนหนึ่งของ ประชาคมอาเซียนในปี 2558

ในส่วนของสื่อต่างๆ ที่ได้ทำหน้าที่ในการให้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับประชาคมอาเซียน 2558 ที่มีในปัจจุบัน (ปี พ.ศ. 2555) นั้นก็มีอยู่อย่างหลากหลาย ซึ่งหากพิจารณาตามประเภทของ สื่อแล้วก็เช่น

สื่อมวลชน: โดยในส่วนของสื่อมวลชนนี้ ในประเภทของโทรทัศน์ไม่ว่าจะเป็น สื่อโทรทัศน์ ประเภท Free TV (ช่อง 3,5,7,9NBT และ Thai PBS เป็นต้น) และประเภท Cable TV (เช่น Voice, TV ASTV) ก็จะมีการรายงานข่าวที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับประชาคมอาเซียน เป็นระยะๆ หรือมีรายงาน ข่าวพิเศษที่มีเนื้อหาข่าวสารเกี่ยวกับอาเซียน เช่น ASEAN Connect (ช่อง 3) หรือรายการที่มี เนื้อหาที่เกี่ยวกับการเข้าร่วมประชาคมอาเซียน เช่น "มองโลกแบบวิกรม" (ช่อง 3) รายการ "รอบรู้ อาเซียน" ทาง สทท. (ช่อง 11) เป็นต้น สื่อมวลชนประเภทวิทยุ โดยคลื่นความถี่ต่างๆ ทั้งที่ ดำเนินการโดยภาครัฐ อย่างกรมประชาสัมพันธ์ และคลื่นวิทยุที่ดำเนินการโดยภาคธุรกิจเอกชน ที่ นอกจากจะมีช่วงรายงานข่าวสารที่เกี่ยวกับประชาคมอาเซียนแล้ว (โดยสำนักข่าวไทย) ก็มี คลื่นวิทยุที่มีช่วงรายการที่นำเสนอเนื้อหาสาระที่เกี่ยวกับประชาคมอาเซียนโดยเฉพาะ เช่น FM 96.5 คลื่นความคิดรายการเปิดประตูสู่ประชาคมอาเซียน ของ สวท. สุรินทร์ เป็นต้น รวมไปถึง หนังสือพิมพ์ ที่มีการนำเสนอข่าวสาร ในรูปของข่าวเหตุการณ์ปัจจุบันในกลุ่มประเทศอาเซียน และ สื่อสิ่งพิมพ์อื่นๆ อย่างหนังสือ ที่สำนักพิมพ์ต่างๆ ก็ได้มีการจัดพิมพ์หนังสือที่มีเนื้อหาความรู้ เกี่ยวกับประเทศต่างๆ ในประชาคมอาเซียน โดยมีประเภทหนังสือทั้งหนังสือสำหรับเด็ก นิสิต นักศึกษา และผู้ที่สนใจ เป็นต้น

สื่อใหม่ : ในส่วนของสื่อใหม่อย่างเช่นอินเทอร์เน็ตนั้นก็เป็นอีกช่องทางหนึ่งที่ให้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับประชาคมอาเซียน ทั้งโดยองค์กร/หน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้อง อย่างกรมอาเซียน กระทรวงการต่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์กรมประชาสัมพันธ์ เป็นต้น และสำนักข่าวต่างๆ รวมถึงบุคคล นักวิชาการ ที่ได้จัดทำเว็บไซต์ข้อมูลข่าวสาร และเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารผ่านทางสื่ออินเทอร์เน็ตทั้งในรูปของบทความ ภาพ/วิดีโอ เป็นต้น

สื่อกิจกรรม/สื่อบุคคล: ในส่วนของสื่อกิจกรรมเช่น การจัดอบรมสัมมนาโดยหน่วยงานต่างๆ ยกตัวอย่างเช่น ในส่วนของภาครัฐ-การจัดอบรมโดยกรมอาเซียน กระทรวงการต่างประเทศ แก่ข้าราชการในหน่วยงานต่างๆ ภาคธุรกิจ-สภาหอการค้าไทยได้มีการวางกลยุทธ์การดำเนินงาน แผนงานเพื่อรองรับการเข้าร่วมประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community: AEC) รวมถึงการเตรียมความพร้อมให้แก่ผู้ประกอบการ SMEs ในประเทศไทย และการส่งเสริมภาคธุรกิจให้มีการลงทุนในประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เพื่อรองรับการเป็นตลาดที่มีฐานการผลิตเดียว (single market and single production base) เมื่อเข้าร่วมเป็นประชาคมอาเซียน 2015 เป็นต้น

จากที่กล่าวมาแล้วข้างต้นจะเห็นได้ว่าการสื่อสารในการเตรียมความพร้อมในการเข้าร่วมประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน 2015 นั้น ในส่วนของภาครัฐและภาคเอกชนได้มีความตื่นตัวในเรื่องของการเข้าร่วมประชาคมอาเซียนค่อนข้างมากโดยเห็นได้จากการสื่อสารของภาครัฐและภาคเอกชนที่หลายหน่วยงานได้มีการดำเนินการให้ข้อมูลข่าวสารทั้งการจัดสัมมนา การประชุม วางแผนการดำเนินงาน เตรียมความพร้อมของบุคลากรในหน่วยงาน เป็นต้น แต่ในส่วนของภาคประชาชนนั้น ข้อมูลข่าวสารส่วนใหญ่จะมาจากสื่อมวลชนเป็นหลัก โดยจะเป็นข้อมูลทั่วไปที่เกี่ยวกับประชาคมอาเซียนผ่านรายการข่าวอีกประการหนึ่งหน่วยงานที่ทำหน้าที่สื่อสารภาคประชาชนนั้นก็อยู่ในช่วงเริ่มต้น (อยู่ในช่วงการดำเนินการวางแผนการ) ในดำเนินงานของการจัดตั้งสภาเครือข่ายสื่อภาคประชาชนอาเซียน

สื่อสารภาคประชาชนกับการเข้าร่วมประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

การสื่อสารภาคประชาชน คือ การสื่อสารเพื่อประชาชนโดยเน้นผลประโยชน์ของประชาชนผู้รับสารเป็นหลัก โดยการสื่อสารภาคประชาชนในประเด็นเรื่องการเข้าร่วมประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนนั้น ก็เพื่อที่จะให้ประชาชนได้เรียนรู้เกี่ยวกับประเทศสมาชิกในอาเซียนในด้านต่างๆ เช่น ข้อมูลพื้นฐานของแต่ละประเทศ ภาษา วัฒนธรรม ทศนคติ ค่านิยม เพื่อสร้างความเข้าใจในการติดต่อสื่อสารในความร่วมมือด้านเศรษฐกิจของอาเซียน โดยสื่อที่ทำหน้าที่ในการสื่อสารภาคประชาชนนั้น ได้แก่วิทยุชุมชน สิ่งพิมพ์ท้องถิ่น หอกระจายข่าว เคเบิลทีวี สื่อวัฒนธรรม สื่อพื้นบ้าน สื่อบุคคล เป็นต้น

และหากเมื่อพิจารณาในส่วนของ การสื่อสารภาคประชาชนนั้น การจัดการด้านการให้ความรู้ ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับประชาคมอาเซียน การเปิดรับข้อมูลข่าวสาร และการเตรียมความพร้อมในการเข้าร่วมประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนของประชาชนผ่านสื่อต่างๆ นั้น หากแบ่งตามลักษณะของพื้นที่ทางภูมิศาสตร์ ในแต่ละพื้นที่ก็มีมาก-น้อยแตกต่างกันออกไป

ในส่วนของประชาชนที่เป็นประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตชุมชนเมือง เช่น ในเขตกรุงเทพมหานคร หรือจังหวัดใหญ่ที่เป็นศูนย์กลางของภูมิภาค อาจจะมีการตื่นตัวในประเด็นการเข้าร่วมประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน 2015 นี้มาก เนื่องจากประการแรกเขตชุมชนเมืองเป็นพื้นที่ที่มีความเจริญในด้านของสื่อและความสามารถในการรับและเข้าถึงสื่อในด้านต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นสื่อโทรทัศน์ วิทยุ สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อออนไลน์ ที่มีข้อมูลเนื้อหาของประชาคมอาเซียน **ประการที่สอง** ชุมชนเมืองยังเป็นสถานที่ที่เป็นที่ตั้งขององค์กร สำนักงาน หน่วยงานต่างๆ ทั้งหน่วยงานของรัฐและสถาบันธุรกิจสำคัญๆ หลายแห่ง ที่มีบทบาทเกี่ยวข้องทั้งในส่วนของเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับอาเซียน 2015 และการนำข้อมูลเหล่านั้นไปพัฒนาองค์กร ปรับนโยบายองค์กรรวมถึงบุคลากร รวมถึงยังมีสถาบันการศึกษา ที่จะทำหน้าที่ให้ข้อมูลข่าวสาร ความรู้ต่างๆ และ**ประการที่สาม**จากการที่ชุมชนเมืองเป็นศูนย์รวมขององค์กร สถาบันที่มีความสำคัญในด้านเศรษฐกิจ การเมืองและความมั่นคง ซึ่งจะเป็นพื้นที่ที่จะได้รับผลหรือจะมีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นก่อนเมื่อเข้าเป็นประชาคมอาเซียน และส่งผลต่อการดำเนินชีวิตของประชาชนในพื้นที่ ดังนั้นการเข้าถึงสื่อ

ต่างๆ ก็ดีหรือการปรับเปลี่ยนหรือการเปลี่ยนแปลงนโยบาย แผนงานที่เกิดขึ้นในหน่วยงานหรือองค์กรต่างๆ ล้วนย่อมส่งผลให้เกิดการตื่นตัวและการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับอาเซียนที่มากขึ้นในกลุ่มของประชาชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนเมืองด้วย

ในขณะที่เดียวกันในเขตต่างจังหวัดหรือเขตชนบทนั้นอาจจะยังไม่มี การตื่นตัวในประเด็นนี้มากนัก ซึ่งอาจสืบเนื่องมาจากประการแรกเขตต่างจังหวัดหรือชนบทนั้นเป็นพื้นที่ที่ความพร้อมในด้านของสื่อและความสามารถในการรับและเข้าถึงสื่อในด้านต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นสื่อโทรทัศน์ วิทยุ สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อออนไลน์ ที่สามารถแสวงหาข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับประชาคมอาเซียนหรือประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน 2015 นั้นมีน้อยกว่าและเข้าถึงยากกว่าในเขตชุมชนเมือง และยิ่งน้อยกว่าเมื่อเป็นเขตชนบท ซึ่งอาจสืบเนื่องมาจากลักษณะทางภูมิศาสตร์ที่อาจจะมีผลต่อการรับสัญญาณโทรทัศน์ วิทยุ เป็นต้น ประการที่สองคือพื้นที่เขตต่างจังหวัดหรือชนบทนั้นอาจจะไม่ได้เป็นที่ตั้งขององค์กรหรือหน่วยงานสำคัญๆ ที่จะทำการการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารและให้ความรู้เกี่ยวกับอาเซียน 2015 หรือเป็นพื้นที่ที่ไม่ได้มีการเปลี่ยนแปลงมากนักเมื่อเข้าเป็นประชาคมอาเซียนเหมือนอย่างในชุมชนเมือง ดังนั้นข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับประชาคมอาเซียนนั้นยังไม่ปรากฏและกล่าวถึงอย่างแพร่หลาย ประการที่สามสื่อที่เข้าถึงกลุ่มประชาชนเหล่านั้นไม่ได้มีการนำเสนอข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับประชาคมอาเซียนมากนัก ข้อมูลข่าวสารเหล่านั้นอาจขาดความเชื่อมโยงสอดคล้องกับชีวิตความเป็นอยู่และอาจจะไม่ได้กล่าวถึงผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นในกลุ่มประชาชนเหล่านั้น เนื่องจากการนำเสนอข้อมูลข่าวสารจะเน้นไปที่การให้ข้อมูลสำหรับหน่วยงานหรือสถาบันที่สำคัญๆ ในพื้นที่แต่ไม่ได้กระจายถึงระดับประชาชนในพื้นที่ ที่ในแต่ละประชาชนในแต่ละพื้นที่ก็ต้องการข้อมูลที่แตกต่างกันออกไป ซึ่งเป็นผลทำให้การรับรู้เกี่ยวกับอาเซียนของประชาชนในพื้นที่ต่างจังหวัดมีไม่มากนักเมื่อเทียบกับประชาชนในเขตชุมชนเมือง

แต่นอกเหนือจากพื้นที่ต่างจังหวัดและพื้นที่ชนบทแล้วนั้นยังมีพื้นที่ที่มีลักษณะพิเศษ คือเป็นพื้นที่ที่อยู่ต่างจังหวัดแต่เป็นพื้นที่ที่เป็นแหล่งเศรษฐกิจสำคัญ ดังเช่นศูนย์กลางการค้าชายแดนที่สำคัญๆ ตามชายแดนของประเทศไทย ที่ถึงแม้ว่าจะอยู่ห่างไกลแต่ก็เป็นพื้นที่สำคัญทางเศรษฐกิจและมีหน่วยงานที่สำคัญเข้าไปดูแลรับผิดชอบ ยกตัวอย่างเช่น ด้านศุลกากร เป็นต้น ซึ่งถือว่าเป็นพื้นที่ที่มีความพิเศษและน่าสนใจในประเด็นการเข้าร่วมประชาคมอาเซียน 2015 เพราะ

เมื่อการเข้าร่วมเป็นประชาคมอาเซียน พื้นที่เหล่านี้ซึ่งจะกลายเป็นพื้นที่เชื่อมต่อที่สำคัญ ไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจ การค้าขาย การขนส่งสินค้า แรงงาน การท่องเที่ยว เส้นทางสำคัญทางบกในการเดินทางเชื่อมต่อระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียน โดยใช้เส้นทางเหล่านี้ตั้งนั้นประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่จึงมีความจำเป็นที่จะต้องได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับประชาคมอาเซียนที่เป็นเนื้อหาเฉพาะสำหรับพื้นที่นั้นๆ เพื่อสร้างความเข้าใจและนำไปสู่การปรับตัวและเตรียมความพร้อมในการเข้าร่วมประชาคมอาเซียนในปี 2558

ทั้งนี้ข้อมูลข่าวสารที่ได้จากสื่อมวลชน ที่แม้จะมีข้อมูลข่าวสารสำหรับประชาชน แต่ก็จะเป็นเนื้อหาข่าวสารทั่วไปเกี่ยวกับประชาคมอาเซียน เช่น ข้อมูลพื้นฐานของประเทศสมาชิกทั้ง 10 ประเทศ ช่วงเวลาการเข้าร่วมอาเซียน ความร่วมมือในด้านต่างๆ (ในด้านประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนก็จะเน้นข้อมูลการค้า การลงทุน ความร่วมมือ และผลประโยชน์ของประเทศ เป็นต้น) แต่ก็ยังมีใช้ข้อมูลที่เป็นข้อมูลเฉพาะของพื้นที่ดังกล่าวเนื่องด้วยสื่อมวลชนจะนำเสนอข้อมูลในวงกว้าง แต่ไม่ได้ให้ข้อมูลที่เฉพาะเจาะจงสำหรับประชาชนในแต่ละพื้นที่ ดังนั้นสื่อที่จะเข้ามามีบทบาทในการสื่อสารเพื่อเตรียมความพร้อมในการเข้าประชาคมอาเซียนจะต้องเป็นสื่อภาคประชาชนที่ทำหน้าที่ในการให้ข้อมูลข่าวสารสำหรับพื้นที่ใดพื้นที่หนึ่งโดยเฉพาะ

ดังนั้นหากนำมาพิจารณากับการเตรียมความพร้อมในการเข้าประชาคมอาเซียนในส่วนของภาคประชาชน ดังนั้นการดำเนินการเพื่อให้บรรลุเป้าหมายในการสื่อสารที่เหมาะสมกับพื้นที่และสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเข้าร่วมประชาคมอาเซียนในปี 2558 ของประชาชนในพื้นที่หนึ่งๆ จึงต้องอาศัย "การสื่อสารภาคประชาชน" ในการที่จะเข้ามาทำหน้าที่นี้ โดยการสื่อสารภาคประชาชนนั้นก็คือการสื่อสารโดยประชาชนในพื้นที่เป็นผู้ที่เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการสื่อสาร และเป็นการสื่อสารโดยมีเป้าหมายเพื่อคนในพื้นที่นั้นอย่างแท้จริง

อนึ่งการสื่อสารเพื่อเตรียมความพร้อมก็ถือเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนา ดังเช่นการเตรียมความพร้อมของภาคประชาชนที่จะเป็นส่วนสำคัญในการพัฒนาประเทศเมื่อเข้าร่วมประชาคมอาเซียน 2558 และจากทัศนะของ McQuail (1983) ที่ได้มีการประมวลคุณลักษณะสำคัญของการสื่อสารที่จะเข้ามามีบทบาทในการพัฒนา เช่น มีลักษณะที่หลากหลาย (Multiciplicity) เป็นการ

สื่อสารขนาดเล็ก (Smallness of Scale) สร้างและใช้อยู่ในท้องถิ่นเอง (Locality) ไม่มีลักษณะแข็งตัว ยืดหยุ่นได้ ไม่เป็นสถาบัน (Deinstitutionalisation) มีการแลกเปลี่ยนบทบาทระหว่างผู้ส่งสาร-ผู้รับสาร (Interchange of Sender-receiver roles) เน้นการสื่อสารแนวนอนในทุกระดับของสังคม (Horizontality of communication)

ดังนั้นเมื่อพิจารณาจากคุณลักษณะของสื่อภาคประชาชนรวมถึงประสิทธิภาพของสื่อที่จะมีบทบาทในการให้ข้อมูลข่าวสารเฉพาะสำหรับแต่ละพื้นที่และมีบทบาทในการเตรียมความพร้อมของประชาชนในพื้นที่ใดพื้นที่หนึ่งหรือชุมชนใดชุมชนหนึ่งนั้น สื่อที่สามารถเข้ามาตอบโจทย์ความต้องการทางด้านข้อมูลข่าวสารในพื้นที่ได้ดีที่สุดนั้นก็คือ "สื่อชุมชน" เนื่องจากสื่อชุมชนเป็นสื่อภาคประชาชนที่มีลักษณะของการเป็นสื่อของประชาชน โดยประชาชน และเพื่อประชาชน โดยสื่อชุมชนจะมีการสื่อสารแบบ Two-way communication ที่ผู้ส่งสารและผู้รับสารสามารถมีปฏิสัมพันธ์ตอบ (interactivity) กันอยู่ตลอดเวลาทั้งในลักษณะเป็นทางการหรือไม่เป็นทางการก็ได้ การหลังไหลของข่าวสารจะมีทิศทางที่หลากหลาย มาจากทุกทิศทุกทาง ทั้งจากบนลงล่าง (Top-down) แบบล่างสู่บน (Bottom-up) และแบบแนวนอน(horizontal) เป็นการสื่อสารที่เกิดขึ้นและดำเนินการเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชน (Need-oriented) อีกทั้งยังมีลักษณะของการเป็นสื่อในพื้นที่อีกด้วย ซึ่งผู้ที่เข้ามามีส่วนร่วมในดำเนินงาน ก็คือประชาชนในพื้นที่นั้นๆ ดังนั้นสื่อชุมชนในแต่ละพื้นที่ก็จะมีรูปแบบการให้ข้อมูลข่าวสารที่สามารถเข้าถึงประชาชนผู้รับสารในพื้นที่นั้นๆ ได้ สามารถให้ความรู้และเตรียมความพร้อมประชาชนในพื้นที่ในประเด็นการเข้าร่วมประชาคมอาเซียน 2558 ได้

อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงรายกับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

จากที่กล่าวมาแล้วข้างต้นเกี่ยวกับการตื่นตัวและการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับประชาคมอาเซียน ของภาคประชาชนนั้นจำกัดอยู่เฉพาะในบางกลุ่ม และบางพื้นที่เท่านั้น ซึ่งก็คือเป็นเขตชุมชนเมือง หรือเป็นจังหวัดใหญ่ที่เป็นศูนย์กลางของภูมิภาค แต่พื้นที่ที่อยู่ต่างจังหวัดหรือเขตชนบทซึ่งเป็นพื้นที่ที่อยู่ห่างไกลนั้นก็พลดน้อยลงไปแต่ทั้งนี้ยังมีพื้นที่ที่น่าสนใจคือพื้นที่ที่อยู่ในเขต

ต่างจังหวัดอยู่ห่างไกลจากเขตเมือง แต่เป็นพื้นที่เศรษฐกิจการค้าชายแดนที่สำคัญทางภาคเหนือของไทย ซึ่งก็คืออำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย

ด้วยลักษณะทางภูมิศาสตร์ของจังหวัดเชียงรายที่เอื้อประโยชน์ในด้านเศรษฐกิจ โดยเฉพาะพื้นที่อำเภอแม่สายจังหวัดเชียงราย ที่ประชาชนในพื้นที่ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพด้านการเกษตร ทำสวน ทำนา ด้านแรงงาน รวมถึงด้านการท่องเที่ยวและบริการนอกเหนือจากนั้นยังประกอบอาชีพด้านการค้าตามบริเวณด่านพรมแดน โดยอำเภอแม่สายเป็นอำเภอที่มีพื้นที่อยู่ชายแดนทางเหนือของประเทศไทยและมีพรมแดนติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้านที่เป็นสมาชิกอาเซียน ทั้งประเทศพม่า ประเทศลาวและยังมีเส้นทางเชื่อมต่อไปยังประเทศคู่ค้าสำคัญของอาเซียนอย่างประเทศจีน ดังนั้นอำเภอแม่สายจึงเป็นพื้นที่ที่มีการเดินทางไปมาหาสู่กันระหว่างประเทศเหล่านี้ เป็นเส้นทางขนส่งสินค้าและยังเป็นศูนย์รวมของแหล่งค้าขายและซื้อขายสินค้าบริเวณชายแดนที่สำคัญอีกจุดหนึ่ง เป็นเส้นทางขนส่งสินค้าทางบกผ่านจากประเทศจีนมายังประเทศไทยและส่งต่อไปยังประเทศในภูมิภาคอาเซียน ซึ่งสะดวกกว่าการขนส่งสินค้าทางทะเลที่ต้องใช้ระยะทางไกลและสิ้นเปลืองทรัพยากรมากกว่า และเป็นเส้นทางขนส่งสินค้าผ่านจากประเทศไทยไปยังประเทศจีนและประเทศใกล้เคียงด้วย และด้วยลักษณะทางภูมิศาสตร์ที่เป็นจุดเชื่อมต่อที่สำคัญของประเทศไทยกับประเทศเพื่อนบ้านนี้เองที่ทำให้พื้นที่อำเภอแม่สายจังหวัดเชียงรายเมื่อมีการเข้าร่วมประชาคมอาเซียนในปี 2558 ก็จะมีโครงการเส้นทาง R3B ที่เชื่อมต่อจังหวัดเชียงราย-พม่า-จีน ซึ่งจะเอื้อประโยชน์ด้านเศรษฐกิจในพื้นที่อำเภอแม่สายทั้ง การเดินทางท่องเที่ยว การขนส่งสินค้าระหว่างประเทศให้แก่พื้นที่จังหวัดเชียงรายรวมถึงจังหวัดใกล้เคียงและต่อประเทศด้วย

นอกจากการค้าขายส่วนใหญ่เกิดที่ตลาดในอำเภอแม่สาย ซึ่งอยู่ใกล้กับท่าซี้เหล็ก ที่มีสะพานซึ่งเปิดให้ประชาชนทั้งสองฝั่งเดินทางไปมาหาสู่กันได้ ที่สามารถติดต่อโดยการข้ามสะพานแล้ว ยังมีการติดต่อกันโดยไม่ต้องผ่านด่านตรวจคนเข้าเมืองและด่านศุลกากร เนื่องจากภูมิประเทศอันขรุขระ ในบางจุดของแม่น้ำแม่สายจะแคบมากสามารถข้ามไป-มาได้สะดวก ประชาชนทั้งสองฝั่งจึงไปมาหาสู่กันตลอด จนทำการค้าในลักษณะนอกระบบได้สะดวก อีกทั้งยังรวมถึงแรงงานชาวพม่าที่เดินทางเข้ามาทำงานในประเทศไทย ทั้งแบบถูกกฎหมายและลักลอบเข้าประเทศ ซึ่งพม่าจัดว่าเป็นชนชาติที่เดินทางเข้ามาทำงานในประเทศไทยมากที่สุดในบรรดาประเทศเพื่อนบ้าน

ของไทย (เพ็ญจันทร์ จิ่งสมบุญณานนท์. 2546) และจากการที่มีเขตติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้าน และความเชื่อมโยงทางด้านเศรษฐกิจนี้เองจึงทำให้ อำเภอแม่สายจังหวัดเชียงรายจึงเป็นอีกพื้นที่หนึ่งที่มีความหลากหลายทางเชื้อชาติ ไม่ว่าจะเป็น คนไทย พม่า ลาว จีน ไทยใหญ่ ไทยลื้อมีการเข้ามาทำงานของแรงงานจากประเทศพม่า และชาวจีนที่เข้ามาค้าขาย

ดังนั้นประชาชนในพื้นที่อำเภอแม่สายจึงเป็นอีกพื้นที่หนึ่งที่มีความต้องการข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการเข้าร่วมประชาคมอาเซียน 2558 อย่างสูงมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับการเข้าร่วมเขตเศรษฐกิจเสรีอาเซียนอันเป็นข้อมูลที่เชื่อมโยงกับการดำเนินชีวิตของพวกเขาด้วย ดังนั้นจึงจำเป็นที่จะต้องนำการสื่อสารภาคประชาชนเข้ามามีบทบาทในการให้ข้อมูลข่าวสารโดยข้อมูลข่าวสารนั้นส่วนในการให้ข้อมูลข่าวสารเพื่อการสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับประชาคมอาเซียน 2558 และสร้างความเข้าใจอันดีในเรื่องของการเป็นส่วนหนึ่งประชาคมอาเซียนแก่ประชาชนรวมถึงเรื่องการปรับตัวทางด้านเศรษฐกิจของอำเภอ ความเชื่อมโยงเกี่ยวข้องของประชาชนกับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน 2558 เขตเศรษฐกิจเสรีการค้าชายแดน รวมถึงเรื่องชีวิตความเป็นอยู่ การงานอาชีพ นำเสนอแนวทางในการเตรียมความพร้อมและวางแผนรับมือกับการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นในอีก 3 ปีข้างหน้า และรวมถึงประโยชน์ที่ประชาชนจะได้รับจากการเข้าร่วมประชาคมอาเซียน ในปี 2558

การสื่อสารชุมชนในอำเภอแม่สายกับการเข้าร่วมประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน 2015

เมื่อ "การสื่อสารภาคประชาชน" นั้นมีบทบาทสำคัญในการที่จะช่วยสร้างความรู้ความเข้าใจ และส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนและเตรียมความพร้อมเพื่อเข้าสู่การเป็นประชาคมอาเซียน 2558 ได้มาก เมื่อเทียบกับการสื่อสารผ่านสื่อมวลชน ซึ่งการสื่อสารผ่านสื่อมวลชนนี้อาจจะยังไม่ช่วยสะท้อนในมุมมองของประชาชนในพื้นที่อำเภอแม่สายในประเด็นการเข้าร่วมประชาคมอาเซียน หรือมองเพียงในมุมของผู้ส่งสารที่เป็นสื่อมวลชน องค์การของภาครัฐ หรือสิ่งที่คุณส่งสารคิดว่าผู้รับสารควรรู้ซึ่งอาจจะไม่ใช่ข้อมูลข่าวสารที่ต้องการอย่างแท้จริงในพื้นที่ หรือท้ายที่สุดแล้วคนในพื้นที่ไม่เข้าใจในสารที่ส่งมาหรือไม่สามารถเชื่อมโยงข้อมูลข่าวสารที่ได้อ่านตนเองก็เป็นได้

และจากที่กล่าวมาแล้วข้างต้นถึงสื่อที่สามารถเข้ามาตอบโจทย์ความต้องการทางด้านข้อมูลข่าวสารในพื้นที่ได้ดีที่สุดนั้นก็คือ "สื่อชุมชน" ซึ่งเป็นสื่อขนาดเล็กที่มีกระบวนการดำเนินงานโดยประชาชนในท้องถิ่นพื้นที่นั้นๆ ทั้งนี้โดยสื่อชุมชนเองก็มีอยู่หลายประเภททั้ง วิทยุชุมชน หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น สื่อบุคคลท้องถิ่น สื่อประเพณี และสื่อพื้นบ้าน ซึ่งหากพิจารณาถึงคุณสมบัติต่างๆ ของสื่อชุมชนแต่ละประเภทแล้วสื่อแต่ละประเภทก็จะมีข้อเด่นและข้อจำกัดที่แตกต่างกันไป

- สื่อบุคคลท้องถิ่นมีคุณสมบัติข้อเด่นของการให้ความรู้ และเข้าถึงคนในชุมชน สามารถบรรลุเป้าหมายในการโน้มน้าวใจหรือกระตุ้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งในด้านของความคิด ความรู้สึก และการตัดสินใจ ของคนในชุมชนได้ แต่ข้อจำกัดคือ สื่อบุคคลต้องมีทักษะในการสื่อสาร ซึ่งหากขาดคุณสมบัติข้อนี้ไป การสื่อสารก็อาจล้มเหลวได้ รวมถึงสื่อบุคคลที่มีความรู้ความเข้าใจในประเด็นใดประเด็นหนึ่งโดยเฉพาะนั้นมียู่งจำกัด
- สื่อวิทยุชุมชนมีจุดเด่นของการเป็นสื่อมวลชนที่เป็นของชุมชน ที่ให้ความรู้ ถ่ายทอดข้อมูลข่าวสาร เป็นการสื่อสารสาธารณะ โดยประชาชนในพื้นที่เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการดำเนินงาน เป็นสื่อที่สามารถแพร่กระจายข้อมูลข่าวสารถึงคนจำนวนมากได้ สามารถเข้าถึงผู้รับสารได้หลายระดับรวมถึงผู้ที่อ่านหนังสือไม่ได้ ข้อจำกัดคือไม่สามารถเสนอรายละเอียดที่ซับซ้อนมากๆ ได้ และช่วงเวลาในการเผยแพร่ข้อมูลต้องตรงกับช่วงเวลาเปิดรับของผู้รับสารในชุมชน
- หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นมีจุดเด่นในการให้ข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้อง/เป็นข้อมูลเฉพาะของพื้นที่หรือชุมชนนั้นๆ ส่วนข้อจำกัดคือไม่สามารถเข้าถึงกลุ่มผู้รับสารในชุมชนที่ไม่รู้หนังสือได้ กลุ่มผู้รับสารอาจเลือกเฉพาะประเด็นที่สนใจซึ่งอาจจะไม่ใช่ประเด็น
- สื่อประเพณีและสื่อพื้นบ้านมีข้อเด่นในการสืบทอดคุณค่าต่างๆ ในชุมชน ข้อจำกัดคือ การเข้าถึงผู้รับสารแต่ละกลุ่มในพื้นที่ ระยะเวลาในการจัดงาน/ดำเนินงาน ผู้สืบทอดสื่อประเพณี ผู้ให้ข้อมูลที่มีความรู้ความเข้าใจในประเด็นใดประเด็นหนึ่งโดยเฉพาะและสามารถนำมาเผยแพร่ผ่านสื่อประเพณีและสื่อพื้นบ้านนั้นมียู่งจำกัด

ซึ่งรูปแบบของการใช้สื่อก็จะแตกต่างกันออกไป ตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายของชุมชน รวมถึงกลุ่มผู้รับสารในชุมชนด้วย

งานศึกษาวิจัยเกี่ยวกับสื่อบุคคลของ กันยา สุนทรารักษ์ (2526) ที่ได้ศึกษาบทบาทการสื่อสารระหว่างบุคคลที่มีผลต่อการยอมรับเข้าเป็นสมาชิกสหกรณ์โคนมหนองโพ ซึ่งพบว่าการรับสารเกี่ยวกับสหกรณ์โคนมผ่านสื่อบุคคลมีผลต่อการตกลงใจยอมรับเข้าเป็นสมาชิกสหกรณ์ และสื่อวิทยุก็เป็นสื่ออีกอย่างหนึ่งที่มีผลต่อการยอมรับเช่นเดียวกับการสื่อสารระหว่างบุคคล

และจากงานศึกษาวิจัยเกี่ยวกับวิทยุชุมชนของ พิมพรรณ อินทรพิมล (2548) ที่ได้ศึกษาวิธีการสื่อสารของสถานีวิทยุชุมชน ซึ่งพบว่าปัจจัยที่มีต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานของวิทยุชุมชนที่ส่งผลการฟังวิทยุชุมชนและการมีส่วนร่วมในชุมชน คือ การที่คนในชุมชนรู้สึกเป็นเจ้าของวิทยุชุมชน ผู้ดำเนินการเป็นคนในชุมชน และวิทยุชุมชนเป็นสื่อกลางในชุมชน คนในชุมชนได้รับประโยชน์จากวิทยุชุมชนที่เป็นเรื่องใกล้ตัว และรายการของวิทยุชุมชนก็สอดคล้องกับอาชีพ และวิถีชีวิตของคนในชุมชน

จากงานศึกษาวิจัยที่เกี่ยวกับสื่อวิทยุชุมชนและสื่อบุคคล ด้วยคุณสมบัติในการให้ข้อมูลข่าวสารในเชิงลึกและเข้าถึงคนในชุมชน และสามารถบรรลุเป้าหมายในการโน้มน้าวใจหรือกระตุ้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งในด้านของความคิด ความรู้สึก และการตัดสินใจของคนในชุมชนได้ของสื่อบุคคลท้องถิ่น และคุณสมบัติในการเป็นสื่อมวลชน ที่สามารถเข้าถึงผู้รับสารในชุมชนได้ในวงกว้างดำเนินงาน ให้ความรู้ ถ่ายทอดข้อมูลข่าวสารที่จำเป็นแก่คนในชุมชนได้ของวิทยุชุมชนทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาสื่อบุคคลท้องถิ่นและวิทยุชุมชน ในการศึกษาเกี่ยวกับ “การสื่อสารภาคประชาชนในพื้นที่อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย ในการเตรียมความพร้อมเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน 2558 “

โดยผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาการสื่อสารภาคประชาชนในพื้นที่ อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย ในส่วนของแหล่งที่มาของข้อมูลข่าวสารของสื่อบุคคลท้องถิ่นและวิทยุชุมชน และการดำเนินการของสื่อบุคคลท้องถิ่นและสื่อวิทยุชุมชนในการทำหน้าที่ให้ข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวกับประชาคมอาเซียนแก่ประชาชนในพื้นที่อำเภอแม่สาย และข้อมูลเหล่านี้จะสามารถมีบทบาท

เตรียมความพร้อมประชาชนในพื้นที่อำเภอแม่สลาย เช่น มีบทบาทในการกระตุ้นให้เกิดการตื่นตัว และตระหนักถึงประเด็นการเข้าร่วมประชาคมอาเซียน บทบาทในการให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประชาคมอาเซียนและความเกี่ยวข้องกับอำเภอแม่สลายรวมถึงประชาชนในพื้นที่รวมถึงการนำข้อมูลเกี่ยวกับประชาคมอาเซียนและเขตเศรษฐกิจเสรีไปใช้ในการปรับตัวในการดำเนินชีวิต และการประกอบอาชีพ อันจะเป็นการเตรียมความพร้อมสำหรับประชาชนในอำเภอแม่สลาย ในการเข้าร่วมประชาคมอาเซียนว่าเป็นอย่างไร

ปัญหานำวิจัย

1. การเปิดรับและแสวงหาข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับประชาคมอาเซียนของสื่อบุคคลท้องถิ่น และวิทยุชุมชนในพื้นที่อำเภอแม่สลาย จังหวัดเชียงราย เป็นอย่างไร
2. การดำเนินการในการให้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับประชาคมอาเซียนของสื่อบุคคลท้องถิ่น และวิทยุชุมชนในพื้นที่อำเภอแม่สลาย เป็นอย่างไร
3. การเปิดรับข้อมูลข่าวสารและการแสวงหาข้อมูลข่าวสาร เกี่ยวกับประชาคมอาเซียน 2558 ผ่านสื่อภาคประชาชน ของประชาชนในพื้นที่อำเภอแม่สลาย จังหวัดเชียงราย เป็นอย่างไร
4. การเปิดรับข้อมูลข่าวสารและการแสวงหาข้อมูลข่าวสาร เกี่ยวกับประชาคมอาเซียน 2558 ผ่านสื่ออื่นๆ นอกเหนือจากสื่อบุคคลและวิทยุชุมชน ของประชาชนในพื้นที่อำเภอแม่สลาย จังหวัดเชียงราย เป็นอย่างไร
5. ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับประชาคมอาเซียน 2558 ที่ได้รับผ่านสื่อบุคคลและวิทยุชุมชน มีบทบาทในการเตรียมความพร้อมในการเข้าร่วมประชาคมอาเซียนในปี 2558 ของประชาชนในพื้นที่อำเภอแม่สลาย จังหวัดเชียงรายอย่างไร

วัตถุประสงค์

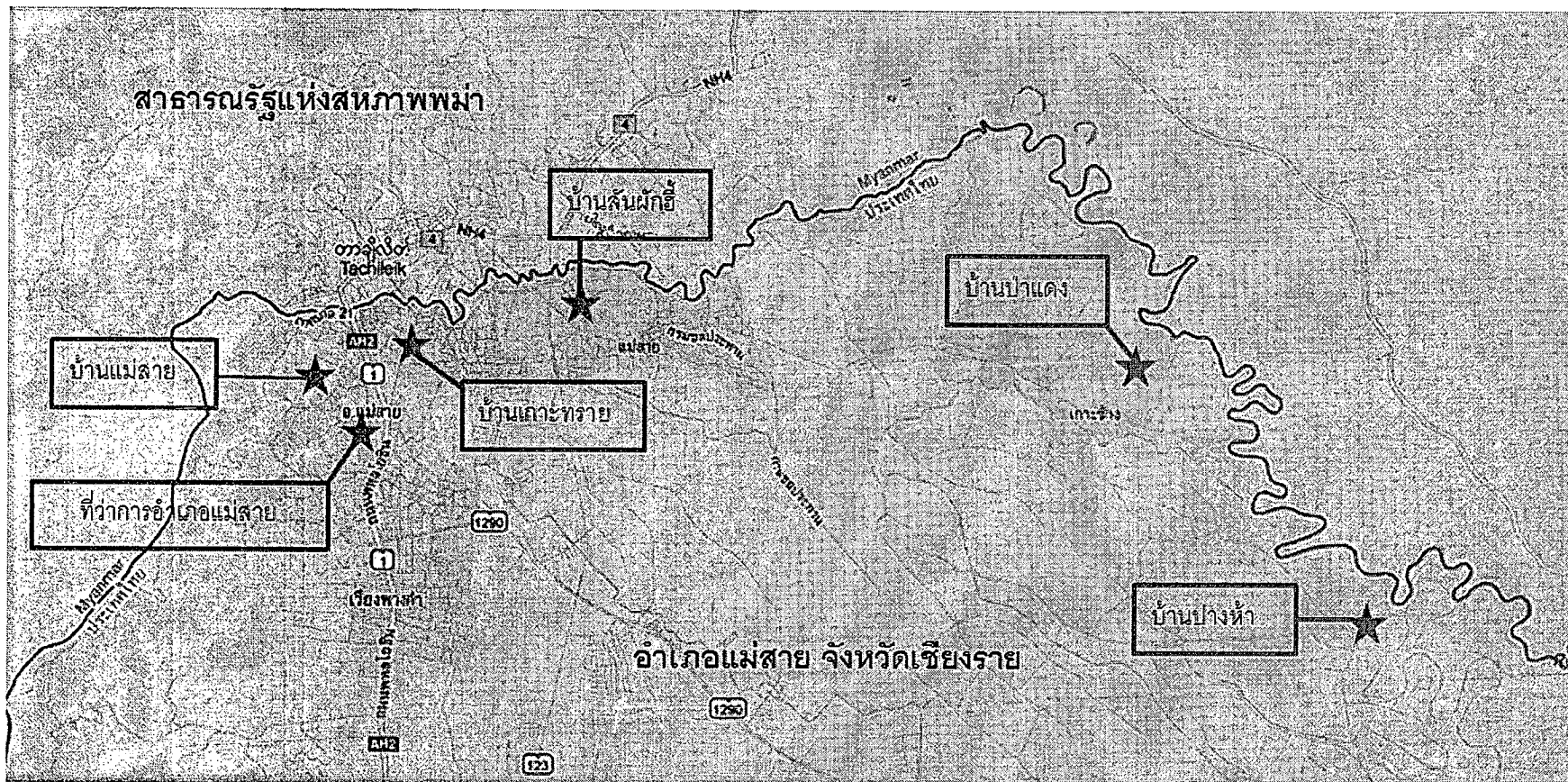
1. เพื่อศึกษาการเปิดรับและการแสวงหาข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับประชาคมอาเซียนของสื่อบุคคลท้องถิ่น และวิทยุชุมชนในพื้นที่อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย
2. เพื่อศึกษาการดำเนินการในการให้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับประชาคมอาเซียนของสื่อบุคคลท้องถิ่นและวิทยุชุมชนในพื้นที่อำเภอแม่สาย
3. เพื่อศึกษาการเปิดรับข้อมูลข่าวสาร และการแสวงหาข้อมูลข่าวสาร เกี่ยวกับประชาคมอาเซียน 2558 ผ่านสื่อภาคประชาชน ของประชาชนในพื้นที่อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย
4. เพื่อศึกษาการเปิดรับข้อมูลข่าวสาร และการแสวงหาข้อมูลข่าวสาร เกี่ยวกับประชาคมอาเซียน 2558 ผ่านสื่ออื่นๆ นอกเหนือจากสื่อบุคคลและวิทยุชุมชน ของประชาชนในพื้นที่อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย
5. เพื่อศึกษาถึงบทบาทของข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับประชาคมอาเซียน 2558 ที่ได้รับผ่านสื่อบุคคลและวิทยุชุมชนในการเตรียมความพร้อมในการเข้าร่วมประชาคมอาเซียนในปี 2558 ของประชาชนในพื้นที่อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย

ขอบเขตการวิจัย

งานวิจัยชิ้นนี้ศึกษาเกี่ยวกับบทบาทของการสื่อสารภาคประชาชนในพื้นที่อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย กับการเตรียมความพร้อมเข้าสู่เขตเศรษฐกิจเสรีอาเซียน ปี 2558 โดยมีขอบเขตการวิจัยดังนี้

งานวิจัยชิ้นนี้ผู้วิจัยมุ่งศึกษาการสื่อสารภาคประชาชนในพื้นที่อำเภอแม่สาย โดยเป็นพื้นที่ที่เป็นพื้นที่สำคัญทางเศรษฐกิจพื้นที่ที่เป็นจุดการค้าชายแดนระหว่างอำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย ที่ติดกับประเทศพม่า ทั้งที่เป็นจุดผ่านแดนถาวรและจุดผ่อนปรนการค้าชายแดน โดยจุดผ่อนปรนนี้อยู่ในพื้นที่ของ 5 หมู่บ้าน อันได้แก่ บ้านแม่สาย บ้านเกาะทราย บ้านสันผักฮี้ บ้านป่าแดง และบ้านปางห้า และอยู่ในเขตพื้นที่ 4 ตำบล ได้แก่ ตำบลแม่สาย ตำบลเวียงพางคำ ตำบลแม่สายมิตรภาพ และตำบลเกาะช้าง โดยผู้วิจัยมุ่งการศึกษาภาพรวมของสื่อภาคประชาชนในพื้นที่แล้วเน้นศึกษาเฉพาะกรณีการสื่อสารผ่านสื่อชุมชน 2 ประเภท คือสื่อบุคคลท้องถิ่นและวิทยุชุมชน ในการเปิดรับและแสวงหาข่าวสารที่เกี่ยวกับประชาคมอาเซียน รวมถึงการดำเนินการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับประชาคมอาเซียนไปยังประชาชนผู้รับสารในพื้นที่ และกลุ่มประชาชนในการศึกษานี้ คือประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่สำคัญทางเศรษฐกิจของอำเภอแม่สาย 5 หมู่บ้านในเขต 4 ตำบล ในเขตอำเภอแม่สายจังหวัดเชียงราย โดยการจัดแบ่งกลุ่มประชาชนที่เป็นผู้รับสารตามเกณฑ์การแบ่งด้านอาชีพ อันประกอบด้วย อาชีพรับราชการ อาชีพด้านเกษตรกรรม ด้านการค้า ด้านแรงงานและด้านบริการ เป็นต้น โดยทำการศึกษาวิจัยโดยการลงพื้นที่ทำศึกษาและเก็บข้อมูลเป็นระยะเวลาประมาณ 3 เดือน

ภาพที่ 1 ภาพแผนที่แสดงที่ตั้งของหมู่บ้านที่ผู้วิจัยลงพื้นที่ทำการศึกษาทั้ง 5 หมู่บ้าน

นิยามศัพท์ปฏิบัติการ

- การเปิดรับและการแสวงหาข้อมูลข่าวสารของสื่อภาคประชาชน คือ การได้มาซึ่งข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับประชาคมอาเซียนของสื่อภาคประชาชนในพื้นที่อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย ทั้งแหล่งข้อมูลข่าวสาร และวิธีการได้มาซึ่งข้อมูลข่าวสาร
- การเปิดรับข้อมูลข่าวสารของประชาชน คือ การที่ประชาชนในพื้นที่อำเภอแม่สาย ได้รับข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวกับประชาคมอาเซียนผ่านสื่อต่างๆ
- การแสวงหาข้อมูลข่าวสารของประชาชน คือ การที่ประชาชนในพื้นที่อำเภอแม่สาย เป็นผู้หาข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวกับประชาคมอาเซียนผ่านสื่อต่างๆ เพื่อตอบสนองความต้องการด้านข้อมูลของประชาชน
- ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน คือ ข้อมูลข่าวสารประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนในส่วนที่มีเนื้อหาสาระเกี่ยวข้องกับจังหวัดเชียงรายและอำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย
- การสื่อสารภาคประชาชน คือ การสื่อสารโดยเน้นให้ความสำคัญกับประโยชน์ของผู้รับสารที่เป็นประชาชน โดยเป็นการสื่อสารผ่านสื่อต่างๆ เช่น สื่อมวลชนวิทยุโทรทัศน์ และหนังสือพิมพ์ สื่อบุคคล หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น เคเบิลทีวี และวิทยุชุมชน ในงานวิจัยสื่อสารภาคประชาชนในพื้นที่อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงรายนี้ จะเป็นการสื่อสารภาคประชาชนในพื้นที่ 5 หมู่บ้านในเขตพื้นที่ 4 ตำบล ผู้วิจัยเน้นศึกษาเฉพาะกรณีการสื่อสารผ่านสื่อชุมชน 2 ประเภท คือสื่อบุคคลท้องถิ่นและวิทยุชุมชน
- สื่อชุมชน คือ สื่อที่มีอยู่ในพื้นที่อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย อันช่องทางการสื่อสารในชุมชน โดยเน้นการเป็นสื่อที่เป็นของประชาชน ดำเนินงานโดยประชาชน และมีเป้าหมายเพื่อประโยชน์คนในชุมชน เช่น หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น สื่อบุคคลท้องถิ่น วิทยุชุมชน

- **สื่อบุคคลท้องถิ่น** คือ บุคคลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ ซึ่งทำหน้าที่เป็นผู้ส่งสารในการให้ข้อมูลข่าวสารต่างๆ เกี่ยวกับประชาคมอาเซียน 2558 ที่เป็นข้อมูลที่เชื่อมโยงเกี่ยวข้องกับประชาชนในอำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงรายโดยสื่อบุคคลท้องถิ่นในการให้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับอาเซียนนี้ จะเป็นผู้นำชุมชนที่มีทั้งผู้นำที่เป็นทางการ เช่น เจ้าหน้าที่หน่วยงานของรัฐ และผู้นำที่ไม่เป็นทางการ เช่น ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน ครู เป็นต้น โดยจะเป็นสื่อบุคคลที่อยู่ในพื้นที่ 4 ตำบล ได้แก่ ตำบลแม่สาย ตำบลแม่สายมิตรภาพ ตำบลเวียงพางคำ และตำบลเกาะช้าง
- **วิทยุชุมชน** คือ สถานีวิทยุที่ดำเนินการโดยประชาชนในพื้นที่อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย เป็นช่องทางการสื่อสารของประชาชนในพื้นที่ชุมชนที่มีการดำเนินงานโดยประชาชนในพื้นที่และมีเป้าหมายในการสื่อสารเพื่อประโยชน์ของคนในชุมชน โดยเป็นสถานีวิทยุชุมชนที่ดำเนินการออกอากาศครอบคลุมพื้นที่ 4 ตำบล ได้แก่ ตำบลแม่สาย ตำบลแม่สายมิตรภาพ ตำบลเวียงพางคำ และตำบลเกาะช้าง
- **ประชาชนในอำเภอแม่สาย** คือ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ 4 ตำบล ได้แก่ ตำบลแม่สาย ตำบลแม่สายมิตรภาพ ตำบลเวียงพางคำ และตำบลเกาะช้าง อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย ซึ่งในการศึกษาวิจัยจะแบ่งกลุ่มประชาชนที่เป็นผู้รับสารตามเกณฑ์การแบ่งด้านอาชีพโดยสำนักงานสถิติแห่งชาติเป็นประชาชนที่มีอายุ 15 ปีขึ้นไปที่มีงานทำจำแนกตามอาชีพ โดยใช้เกณฑ์การแบ่งอาชีพตามรายงานผลการสำรวจภาวะการทำงานของประชากร พ.ศ. 2553-2554 (จังหวัดเชียงราย) ได้แก่ อาชีพด้านการเกษตร ด้านการค้า ด้านแรงงาน ด้านบริการ เป็นต้น
- **การดำเนินการให้ข้อมูลข่าวสาร** คือ การให้ข้อมูลข่าวสารของสื่อบุคคลท้องถิ่นและสื่อบุคคลโดยดูที่รูปแบบการให้ข้อมูลข่าวสารของสื่อบุคคลท้องถิ่นและวิทยุชุมชน ปริมาณของข้อมูลข่าวสารที่ให้แก่ประชาชน ความถี่ในการให้ข้อมูลข่าวสาร ความถูกต้องชัดเจนของข้อมูลข่าวสาร และคุณภาพของข่าวสาร (ข้อมูลมีความเชื่อมโยงกับประชาชนในพื้นที่)

- **บทบาทของข้อมูลข่าวสารในการเตรียมความพร้อมของประชาชน** คือ การที่ประชาชนในพื้นที่อำเภอแม่สายตระหนักถึงประเด็นการเข้าร่วมประชาคมอาเซียน มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประชาคมอาเซียนที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่อำเภอแม่สายรวมถึงเกี่ยวข้องของประชาชนในด้านการดำเนินชีวิต การประกอบอาชีพ รวมถึงการมีทัศนคติเกี่ยวกับการเข้าร่วมประชาคมอาเซียนและเขตเศรษฐกิจเสรีและการปรับตัวของประชาชนก่อนเข้าร่วมประชาคมอาเซียน 2558
- **การตระหนักถึง** คือ การที่ประชาชนในพื้นที่อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย ทราบว่าประเทศไทยจะมีการเข้าร่วมเป็นประชาคมอาเซียนในปี 2558 และพื้นที่อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงรายก็เป็นพื้นที่สำคัญโดยเฉพาะในด้านเศรษฐกิจ การค้าชายแดน
- **ความรู้ความเข้าใจ** คือ ประชาชนในพื้นที่อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย มีความรู้เกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานของประชาคมอาเซียน 2558 และข้อมูลด้านประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนที่เกี่ยวข้องกับอำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย และข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินวิถีชีวิต และการประกอบอาชีพของคนในอำเภอแม่สายจังหวัดเชียงราย
- **ทัศนคติ** คือ การที่ประชาชนในพื้นที่อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงรายมีความคิดเห็นในประเด็นที่เกี่ยวกับประชาคมอาเซียน โดยเชื่อมโยงกับการดำเนินวิถีชีวิตและการประกอบอาชีพ
- **การปรับตัว** คือ ประชาชนในพื้นที่อำเภอแม่สายมีการเปลี่ยนแปลงหรือวางแผนในการทำงานประกอบอาชีพ หรือรูปแบบการดำเนินชีวิต เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมที่จะเข้าร่วมประชาคมอาเซียน 2558

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. งานศึกษาวิจัยนี้จะให้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารของภาคประชาชนในพื้นที่อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย อันจะเป็นประโยชน์ในการวางแผนการสื่อสารเพื่อเตรียมความพร้อมในการเข้าร่วมประชาคมอาเซียนในปี 2558
2. งานศึกษาวิจัยจะเป็นประโยชน์แก่ผู้ที่สนใจจะศึกษาบทบาทหน้าที่การสื่อสารภาคประชาชน กับการเตรียมความพร้อมในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน 2558 และสามารถนำกระบวนการและข้อมูลที่ได้ไปประยุกต์และปรับใช้ใช้กับการศึกษาการสื่อสารภาคประชาชนในพื้นที่จังหวัดอื่นๆ ในการเตรียมความพร้อมในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน 2558 ได้ต่อไป

กรอบการวิจัย

